N°. 2462

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5.00; voor de buitensteden *f* 6.00; *franko* door het geheele Rijk.
Brieven, Gelden, enz. FRANKO te adresseeren aan het Bureau dezer COURANT.

ZATURDAG 2 JUNIJ.

Advertentiën van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1.00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentiën wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 1 Junij.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft gisteren de beraadslagingen over de wet omtrent de waterschaps-belangen ten einde gebragt. Het ontwerp is aangenomen met eenige geringe wijzigingen. Over het eerste amendement van den heer Thorbecke, bij art. 7 voorgesteld, waarbij het systeem van den spreker tegenover dat der voordragt was geformuleerd, is eene langdurige diskussie ontstaan. Die diskussie leverde geene nieuwe beschouwingen. Zij was eene herhaling van hetgeen bij de algemeene beraadslagingen over deze aangelegenheid omtrent beide stelsels was gezegd. De zaak was uitgeput. En wat gisteren nog daaromtrent is in het midden gebragt, was eigenlijk slechts verduidelijking van hetgene daags te voren van weerszijde was betoogd. Ons heeft de beraadslaging van gisteren in de meening bevestigd, dat bij gebreke van eene goed georganizeerde regtsmagt, geen genoegzaam onpartijdige waarborg te vinden is, dan in eene geregtelijke uitspraak. Het valt evenwel niet te ontkennen, dat er iets onregelmatigs is in de tusschenkomst van den regter in eene administratieve aangelegenheid, en dat zulks aanleiding kan geven tot velerlei bezwaren. Maar er zouden nog meerdere bezwaren te vreezen zijn geweest, zoo in plaats van den regter de Gedep. Staten uitspraak hadden moeten doen in eene twist, waarin zij-zelven partij zouden zijn geweest. Intusschen is door deze diskussie een nieuw bewijs geleverd hoe noodzakelijk het is, dat bij ons eene administrative regtsmagt worde georganizeerd. Mogten de afgeloopene beraadslagingen aanleiding geven om deze organizatie tot stand te brengen. Dan zouden zij een vruchtbaar rezultaat hebben geleverd voor het belang der waterschappen en tevens voor vele zeer gewigtige aangelegenheden, die de regeling van de administratieve regtsmagt behoeven. Nadat het eerste amendement van den heer Thorbecke verworpen was, heeft de voorsteller de overige ingetrokken, en zijn art. 7—11 aangenomen.

Bij art. 12 wordt een amendement van den heer Slicher van Domburg aangenomen, waarin de verklaring wordt gegeven dat »de aansprakelijkheid der ingelanden zich niet verder zal uitstrekken dan tot hunne eigendommen in het betrokken waterschap gelegen." Daarna worden art. 13—22 goedgekeurd.

Vervolgens komt art. 23, de 3e § der wet uitmakende, aan de beurt. Het betreft de waterschaps-belangen meer dan eene provincie rakende. Over dat artikel ontstaat eenige diskussie, die de aanneming van het artikel ten gevolge heeft met de meerderheid van 42 tegen 13 stemmen. Daarna is het geheele voorstel goedgekeurd.

De Kamer zal nu morgen de voorstellen van wet, omtrent het gemaal, in overweging nemen.

Met de maand Mei, die voorbij vloog, zijn bij ons te lande vermoedelijk meest overal ook de feesten geëindigd, die aan God dank hebben gebragt voor de heugelijke verklaring over de Onbevlekte Ontvangenis van de Moeder Gods. De maand Mei is eene getuigenis geweest van het krachtig levend geloof onder de Katholieken. Onze afgedwaalde landgenooten, die toeschouwers zijn van onze vereering van Maria zonder er iets van te begrijpen, en wat treuriger is, zonder zich eenige moeite te geven om ze te leeren kennen, geven slechts acht op eenige feiten die zij waarnemen, of uitdrukkingen die zij opvangen, geven daaraan eene beteekenis, waaraan geen Katholiek ooit gedacht heeft, en die hij verfoeit; en als zij dan daaraan den naam hebben gehecht van Maria-dienst en van Maria-vergoding, dan meenen zij dat alles afgedaan, dat het vonnis gestreken en de veroordeeling geldig is.

Bij zulke behandeling van eene zoo gewigtige aangelegenheid zijn wij, Katholieken, niet te beklagen, al is het dat wij miskend en zelfs valschelijk beschuldigd worden; neen, zij-zelven zijn te beklagen, die lasteren wat zij niet kennen en aan de Moeder van Christus de eer onthouden, waarop zij zoo wel in de orde der natuur als in de bovennatuurlijke orde aanspraak heeft. Zij zien niet, de verblinden, dat zij slechts aan zich-zelven schade doen, als zij, onder voorwendsel van Christus alleen en des te meer te eeren, alle eer aan Zijne Moeder onthouden. God, die de onderliefde ons zoo diep in het hart heeft gelegd, Hij zou ze zelven niet bezitten in den persoon van Christus ten opzigte zijner Moeder Maria! Als er van Godslasteringen in deze aangelegenheid spraak kan zijn, dan is dat er eene. Als men onbevooroordeeld de zaken kon beschouwen, en nagaan wat er in de menschelijke harten en gedragingen jegens Christus in de wereld valt op te merken, dan zou al aanstonds dit feit in de oogen springen, dat Christus daar het meest wordt bemind, waar Maria het meest wordt geëerd. En met alle regt heeft een door ons geliefd schrijver, in den *Katholiek*, daarop gedrukt in een merkwaardig artikel, waarvan wij met vurig verlangen het vervolg verbeiden. Is het niet treurig op te merken, dat wat den Katholiek verblijdt, omdat het hem nader tot God brengt, dat als eene ergernis door andersdenkenden wordt opgenomen, alsof het van God verwijderde? Een treurig gevolg van de dwaling, die Christus in den Hemel opsluit en Hem de handen bindt, die alle persoonlijke heiligheid door de verdiensten van Christus te verkrijgen afsnijdt, de menschen maakt tot zondaren voor wie geene vergeving maar slechts bedekking te hopen is, en die daarom uit de eeredienst het menschelijk hart met zijne strevingen en behoeften heeft verbannen, om daarvan te maken eene verstandsoperatie, waaraan zelfs de wil naauwelijks een werkzaam deel heeft. Met zulk een stelsel is het verklaarbaar dat men hoorende doof en ziende blind is, omtrent hetgeen in de Katholieke Kerk omgaat, die Christus levende bezit en werkdadig om heilig te maken, dat is vrij te maken van de zonde, met die te vergeven en uit te wisschen, als hadden zij niet bestaan, zoodat de ziel niet door God voor rein gehouden wordt maar met der daad rein voor Gods oogen is. Daar is de Moeder Gods bij [illegible] Christus zijn haar op zoo [illegible] wijze [illegible] haar zelfs de smet der erfzonde niet heeft aangekleefd; zij is alzoo door de goddelijke genade heilig boven de heiligen, omdat haar goddelijke Zoon, die haar lief had zoo als geen ander, ook op haar als op geen ander de volheid van zijne verdiensten heeft uitgestort. Haar lief te hebben die Hij bemint, haar te eeren die Hij vereert, dat is niet te kort doen aan de eer die Hem, den Verlosser, toekomt, maar dat is Hem huldigen in zijne Moeder, omdat het is volbrengen van zijn wil.

Wie de werking van deze vereering in de Katholieke Kerk nagaat, als hij 't onbevooroordeeld kan doen, zal aanstonds bespeuren, dat de zielen, die God het vurigst liefhebben, Hem de grootste offers brengen, het meest de zonden haten, en de verhevenste deugden beoefenen, juist die zielen zijn, die het meest zich op de vereering van Maria toeleggen. De praktijk is hier in volkomen overeenstemming met de leer, en de spreuk, door den Zaligmaker ons tot maatstaf van beoordeeling gegeven, vindt hier hare toepassing: aan de vrucht zult gij den boom kennen.

Daarom verheugen wij ons in het herleven van de vereering van Maria onder ons. De stormen, die bij ons te lande over de hoofden der Katholieken zijn gegaan, hadden menige bloem onder ons, wel niet gansch verwoest, maar geknakt of althans eenigermate gekwetst.

Thans herleven zij weer met nieuwe kracht, en spreiden zij nieuwe kleuren en geuren, en beloven gezegende vruchten. De jongst verloopene maand is daarvan het bewijs. En wij kunnen niet anders dan God danken, dat te midden van het ongeloof en de dwaling, waar alles betwist en ontkend wordt, en niets overblijft waaraan zich vast te houden, de Katholiek zijn geloof verlevendigt en in boete en goede werken op den kandelaar plaatst en daarvoor gelegenheid vindt in zijne liefde voor Maria, de Moeder des Heeren.

Den 22 Mei ll. bezocht Z. Doorl. Hoogw. de Bisschop van Haarlem de parochie van Overveen, die haren geliefden opperpriester met godsdienstige vreugde en met eerbied ontving. Eene talrijke priesterschaar vergezelde den Bisschop naar het altaar der oude kerk en assisteerde bij de aanbiddelijke offerande, die zijne Doorl. Hoogw. voor het welzijn der gemeente en voor het welslagen van den bouw der nieuwe kerk in stilte opdroeg. De ijverige zamenkomst der gemeentenaren bewees én de bestaande behoefte aan grooter kerkgebouw en óók, dat zij een schooner tempel waardig zijn. Al spoedig na de H. Offerande begaf zich de Bisschop met de geestelijkheid in optogt naar het versierde bouw-terrein, om de grondslagen der nieuwe parochiekerk, genoegzaam voltooid, kerkelijk in te zegenen.

Wie de biddende menigte zag, wie de algemeene deelneming aan den bouw kent, wie de grootheid van een offer van meer dan dertig duizend gulden in aanmerking neemt, hij houdt zich overtuigd dat de grondslagen dezer kerk gelegd zijn op de heilige bergen van godsdienstigheid en grootmoedige liefde, en met verlangen ziet hij een tempel verrijzen, getuige der edelmoedigheid en onderpand van de godsdienstige ontwikkeling der gemeente. Vreugde lag op aller gelaat, toen de Zeer Eerw. Pastoor der parochie het gedenkschrift voorlas en dit in looden kist gevat, voor later geslachten, in den muur plaatste om bedekt te worden door den eersten steen.

De lofzang aan den Heiligen Geest, die volgens kerkelijk gebruik de inzegening besluit, door de priesterschaar gezongen, vermengde zich met de beden der geloovigen om dien goddelijken uitdeelaar der genade te smeeken, dat Hij zijne gaven schenke aan de stichting en Zijnen zegen verleene over den bouw van het nieuwe huis van God. Grooter nog werd de vreugde toen de Doorl. Kerkvoogd in hartelijke en welsprekende taal zich gelukkig achtte den eersten steen eener nieuwe kerk voor de eerste parochie, door hem gesticht, te mogen leggen onder zóó blijde vooruitzigten.

Mogen die vertrouwelijke beden en die blijde verwachting hare vervulling erlangen!

Aan het Verslag van het onderzoek in de afdeelingen der Kamer nopens het wetsontwerp tot regeling van het Lager en Middelbaar Onderwijs, ontleenen wij het volgende:

Het bij de Koninklijke boodschap van den 20sten September 1854 aangeboden ontwerp van wet op het lager en middelbaar onderwijs is in de maand Februarij jl., met al de belangstelling, die het aangelegen onderwerp moest inboezemen, in de afdeelingen der Kamer overwogen. Aan die overweging, welke in sommige der afdeelingen vier dagen heeft geduurd, hebben in het geheel 52 leden deel genomen. Daarbij zijn onderscheidene algemeene beschouwingen, tot deze regeringsvoordragt betrekkelijk, en een aantal bedenkingen op de onderdeelen van het wetsontwerp te berde gebragt, die de kommissie van rapporteurs in het tegenwoordig verslag zoo beknopt en getrouw mogelijk zal trachten zaâm te vatten. — Wij bepalen ons tot de

ALGEMEENE BESCHOUWINGEN.

§ 1. De eerste vraag, die zich ter overweging [illegible], bestond daarin, of de regering door het voordragen eener wet tot regeling van het lager en middelbaar onderwijs, met geheele terzijde stelling van hetgeen het hooger onderwijs betreft, aan den eisch der grondwet voldoet. Eenige leden geloofden dit niet. Hunnes inziens brengt art. 194 der grondwet mede, dat de inrigting van het openbaar onderwijs in zijnen geheelen omvang bij ééne en dezelfde wet geregeld worde; welke wet tevens de volgens hetzelfde grondwets-artikel vereischte voorschriften omtrent het bijzonder onderwijs bevatten moet. Aangenomen zelfs, dat de grondwet op dit punt meerdere vrijheid laat, moet toch de regeling der drie takken van het onderwijs bij ééne wet noodzakelijk worden geoordeeld, opdat eenheid en zamenhang heerschen zou in het deswege aan te nemen stelsel, en de grenzen voor iederen tak behoorlijk afgebakend zouden zijn. Nog niet eens zou die wet als volledig zijn aan te merken, zoo bij hare zamenstelling de speciale rijksinrigtingen van onderwijs van zoodanigen aard als de militaire akademie, de kweekschool voor militaire geneeskundigen en de Delftsche akademie, uit het oog werden verloren. Ook daarbij geldt het instellingen van openbaar onderwijs. Haar bestaan, hare inrigting moeten dus almede op de wet, bij art. 194 der grondwet bedoeld, gegrond zijn; al ware het ook, dat die wet niet in alle bijzonderheden kon treden kon, welke dan voor nadere wetten, of misschien zelfs voor reglementen konden worden overgelaten.

Andere leden gingen niet zoo ver van de regeling der drie takken van het onderwijs in ééne en dezelfde wet als volstrekt vereischt te beschouwen. Zij konden toegeven, dat de bepalingen, tot elken tak betrekkelijk, in een afzonderlijk ontwerp vervat, of ook dat in plaats van drie, twee wets-ontwerpen wegens deze aangelegenheid tot stand gebragt wierden. Maar ook in dat geval moesten die wets-ontwerpen gelijktijdig ingediend en als deelen van één geheel beschouwd worden. Alleen dan werd aan de bedoeling der grondwet voldaan, die in haar 5de additioneel artikel het ontwerp of de ontwerpen van wet op het onderwijs, in éénen adem noemt, en werd tevens in overeenstemming met den aard der zaak gehandeld. De regering zelve heeft, blijkens hare memorie van toelichting, de gelijktijdige regeling van de drie soorten van onderwijs, hetzij in ééne, hetzij in meer wetten, aanvankelijk als den natuurlijken weg beschouwd en is eerst later, om eene door haar opgegeven reden, van het inslaan van dien weg teruggekomen.

»In de derde plaats waren er leden, naar wier gevoelen de grondwet omtrent dit punt geen gebiedend voorschrift bevat en zelfs de vrijheid des wetgevers in 't minst niet beperkt. Alleen dus het belang der zaak moest hier tot rigtsnoer strekken. En bragt dit nu wel mede, om, als de wetgever zich met het toepassen der beginselen van art. 194 der grondwet bezig houdt, het veld van beschouwing dadelijk al te zeer uit te breiden? De regeling van het lager onderwijs alleen is reeds niet mogelijk, zonder in de beslissing van een aantal moeijelijke vraagstukken te treden. Moest dat bezwaar nu nog worden vergroot door te gelijker tijd andere, even netelige vraagstukken, meer bepaald tot het hooger onderwijs betrekkelijk, zoo als die wegens het getal der hoogescholen en het in stand houden der theologische fakulteit, tot de beslissing te willen brengen? Reeds had het sommigen dezer leden leed gedaan, dat de Regering zich niet met het voordragen der regeling van het lager onderwijs vergenoegd had. Aan de wet daaromtrent bestaat dringende behoefte. De bepaling van het meermalen aangehaalde grondwetsartikel, volgens hetwelk overal in het rijk van overheidswege voldoend openbaar *lager* onderwijs moest worden gegeven, geeft wel aanleiding tot eene geheel afzonderlijke behandeling van dit onderdeel van het veelomvattend onderwerp. De grenzen van het lager onderwijs laten zich vrij gemakkelijk aanwijzen. Eene regeling van dat onderdeel geheel op zich zelf kan, blijkens de ondervinding zoo wel hier te lande als elders, tot goede uitkomsten leiden. Zoo de Regering die afzonderlijke regeling beproefd had, men zou voor het oogenblik de moeijelijkheid, aan eene behoorlijke inrigting van het middelbaar onderwijs verknocht, ter zijde kunnen laten.

»Verscheidene voorstanders van dit laatste gevoelen stemden echter in zoo ver overeen met degenen, wier zienswijze vroeger is medegedeeld, dat ook zij te dezer gelegenheid de regering hare zienswijze, haar stelsel omtrent de wettelijke regeling van al de drie takken van het onderwijs, althans in hoofdtrekken, hadden willen zien blootleggen. Zonder een overzigt van het geheel, meende men, is behoorlijke afbakening van het gebied van een der onderdeelen onmogelijk. De Kamer moet de inrigting, die de Regering aan het openbaar onderwijs in 't algemeen wenscht gegeven te zien, kennen, om haar met genoegzaam vertrouwen op den ingeslagen weg te kunnen volgen. Tot dat overzigt nu, tot de kennis der zienswijze van de Regering over de meeste hier in aanmerking komende hoofdpunten, kan de Memorie van Toelichting tot het tegenwoordig wets-ontwerp niet leiden. Dat stuk treedt alleen met opzigt tot de voorgedragene bepalingen omtrent het lager onderwijs in meer bijzonderheden; behelst omtrent de inrigting van het middelbaar onderwijs weinig of niets, en bewaart over al hetgeen het hooger onderwijs betreft een diep stilzwijgen.

»Ook naar aanleiding van deze opmerking werd in twee der afdeelingen een zeer ongunstig oordeel over de bedoelde memorie uitgesproken. Zij getuigde, zeide men, geenszins van het besef, welk hoog gewigt aan eene goede regeling van het openbaar onderwijs moet worden toegekend, en welken grooten omvang dit onderwerp van wetgeving heeft. Reeds uit den aanhef der memorie was het blijkbaar, dat men zich daarbij niet op de hoogte had gesteld der vraagstukken, die bij eene regeling van het lager onderwijs, waarover het stuk toch bijna uitsluitend handelt, bovenal de aandacht verdienen. Uit dien aanhef liet zich afleiden, dat de regering als eenig hoofdvereischte bij deze wettelijke regeling beschouwde de wetenschap van hetgeen onder de drie deelen, waarin de grondwet het onderwijs splitst, te begrijpen zij. Dit echter was hier niet het eerste, veelmin het eenige vereischte. Als toelichting tot eene wet gelijk de tegenwoordige, hadden, om nu van het middelbaar onderwijs niet te spreken, de verschillende stelsels omtrent den aard en de strekking van het lager onderwijs uiteen moeten worden gezet. De regering had hare denkbeelden omtrent hetgeen de openbare lagere school behoort te zijn, op den voorgrond moeten stellen; zij had bijv. moeten doen uitkomen, of zij de school enkel beschouwt als eene plaats, waar het opkomend geslacht onderwezen wordt, dan wel of zij meent, dat daar ook aan de opvoeding en de vorming van het hart der kinderen moet worden gearbeid. In hare memorie van toelichting had men, zoo als sommigen er bijvoegden, een overzigt mogen verwachten van de geschiedenis der schoolwetgeving van 1806, en van den strijd, die tot het vaststellen van art. 194 dier tegenwoordige grondwet heeft geleid. Alleen uit hetgeen hier en daar met betrekking tot de artikelen van het wets-ontwerp is aangemerkt, liet zich de zienswijze der regering over enkele hoofdpunten opmaken. Dáár waren echter de onderscheidene gevoelens deswege hier en daar op eene wijze voorgesteld, die niet van partijdigheid was vrij te pleiten. Zoo werd op bladz. 6 het stelsel dergenen, die eene splitsing der openbare school verlangen, waar zij ter voldoening aan de godsdienstige behoefte der natie onmisbaar bevonden wordt te zijn, in bewoordingen ontwikkeld, die aan dat stelsel het verwijt van ongerijmdheid moesten doen kleven.

In de andere afdeelingen is men niet in eene afzonderlijke waardering der memorie van toelichting getreden. Men heeft daar wel nu en dan zich beklaagd, dat voldoende inlichting omtrent enkele punten gemist werd, maar scheen toch over dat stuk in zijn geheel geenszins zoo ongunstig te denken. De wensch, dat de memorie van Toelichting over onderwerpen mogt hebben uitgeweid, niet regtstreeks tot de voorgedragene wet betrekkelijk, zou in die afdeelingen geen weêrklank hebben gevonden. Alleen werd het ook daar door sommige leden betreurd, dat de regering niet in den aanhef van het bedoelde stuk hare zienswijze omtrent de groote beginselen, die geheel het onderwerp beheerschen, opzettelijk had ontvouwd. Thans liet zich die zienswijze alleen afleiden uit opmerkingen, ter gelegenheid van bepaalde artikelen gemaakt en dien ten gevolge over geheel de memorie verspreid. Daardoor viel de algemeene geest van het ontwerp niet genoeg in 't oog, en werd bij het lezen der toelichting de aandacht van de hoofdzaak door de bijzondere bepalingen afgeleid.

»§ 2. In de tweede plaats kwam de vraag in aanmerking, of de afbaking der grenzen van de drie takken van het onderwijs, zoo als die volgens het wetsontwerp zou plaats hebben, aannemelijk is. Nagenoeg algemeen werd die vraag ontkennend beantwoord. Al dadelijk waren er leden, die het gebied van het lager onderwijs te zeer beperkt achtten, om art. 1 van het wetsontwerp, met afwijking van het beginsel der schoolverordeningen van 1806, het onderrigt in vreemde talen of in hare beginselen ten eenen male van dat gebied uitsluit. Deze bedenking werd echter door de groote meerderheid niet beaamd. Tijdens de vaststelling der Grondwet van 1848 kon onder het lager onderwijs wel niets meer verstaan worden, dan hetgeen de circulaire des min. van Binn. Zaken van 5 Julij 1830 daaronder begreep. De vreemde talen waren in die omschrijving niet opgenomen. Zij kunnen ook thans niet als een onafscheidelijk deel van het lager onderwijs beschouwd worden, om de alles afdoende reden, dat de Grondwet het *overal* geven van voldoend openbaar lager onderwijs voor de overheid verpligtend maakt, en het dan toch wel niet in de bedoeling des grondwetgevers liggen kan, dat ook in de kleinste plattelands-gemeente op de openbare lagere school onderwijs in vreemde talen gegeven worde. Daarenboven is, volgens het zamenstel der tegenwoordige wet, het onderwijs in vreemde talen van die scholen niet uitgesloten. Het laatste lid van art. 5 laat daaromtrent de noodige ruimte.

Indien alzoo op dit punt bij de groote meerderheid geene overwegende bedenking bestond, was het geheel anders met opzigt tot de omschrijving van het gebied van het middelbaar onderwijs. Volgens art. 1 van het ontwerp wordt het middelbaar onderwijs aan het lagere gekoppeld: is het eerste niets meer dan eene voortzetting van het laatste; zullen de middelbare scholen van de lagere alleen daarin onderscheiden zijn, dat dáár het onderrigt in de vakken van het lager onderwijs een weinig hooger wordt opgevoerd: er zal op de middelbare school iets meer rekenen geleerd worden, zoodat ook de stelkunst wordt opgenomen; iets meer aardrijkskunde; iets meer geschiedenis; iets meer vormleer, zoodat deze tot meetkunst overgaat; iets meer taalkunde, zoodat nevens de moedertaal ook de beginselen der vreemde levende talen een deel van het onderwijs zullen uitmaken.

Zoodanige afbakening der grenzen van het middelbaar onderwijs strijdt, naar het algemeen gevoelen, met den aard der zaak, met de bedoeling der Grondwet, het algemeen belang, met de overtuiging der Regering zelve, die in hare Memorie van Toelichting duidelijk genoeg laat doorblinken, dat zij hars ondanks aan het middelbaar onderwijs zulk een beperkt gebied heeft aangewezen. Veeleer dan zich met die aanwijzing te vereenigen, zou men kunnen instemmen met de indeeling, die op bladz. 3 der Memorie van Toelichting als slotsom van vroegere beschouwingen over dit onderwerp wordt aangegeven, en volgens welke, terwijl het lager onderwijs tot die ontwikkeling en vorming strekt, welke voor een ieder onmisbaar is, het middelbaar onderwijs, wel verre van enkel voortzetting van het lager te zijn, tot opleiding dienen moet eensdeels voor handel, landbouw en nijverheid (in industrie scholen); anderdeels tot opleiding voor de universiteit (in gymnasien). Het eenige wezenlijke bezwaar tegen die indeeling bestaat daarin, dat toen de grondwet aan hen, die hooger onderwijs willen geven, eene onbeperkte vrijheid schonk, tot dien tak, volgens de uitdrukkelijke bepalingen van het organiek besluit van 2 Augustus 1815, ook de Latijnsche scholen behoorden. Die vrijheid, door den grondwetgever verleend, scheen door den gewonen wetgever niet te kunnen worden ontnomen. Dat bezwaar echter zou in eene wet op het middelbaar onderwijs, zoo men de Latijnsche scholen in dien tak wilde begrijpen, door eene uitzonderingsbepaling ligtelijk kunnen worden weggenomen.

»Doch wat er ook van dit laatste punt wezen mogt, waarover men niet eenstemmig dacht, daar vele leden voortdurend de Latijnsche scholen en Gymnasien onder het hooger onderwijs begrepen wilden hebben, terwijl anderen daarentegen niet alleen de oude talen, maar zelfs de propaedeutische wetenschappen onder het middelbaar onderwijs willen rangschikken, — zoo onbeteekenend en onbestemd mogt het gebied van den laatstgenoemden tak niet blijven, als volgens het wetsontwerp het geval zou zijn. Als grondbeginsel moest worden aangenomen, dat het lager onderwijs zich uitstrekt tot de kundigheden, onmisbaar voor allen; het middelbaar tot al hetgeen de jongelingschap van den beschaafden middelstand in onzen leeftijd, die in dat opzigt vroeger niet zoo gekende of erkende behoeften heeft, behoort te weten; het hooger onderwijs tot hetgeen voor den geleerden stand in de maatschappij vereischt wordt. Andere leden drukten nagenoeg dezelfde denkbeelden aldus uit: het lager onderwijs helpt de kinderen vormen tot jongelingen en jonge dochters, bekwaam om zich voor de onderscheidene door hen in de maatschappij te vervullen betrekkingen voor te bereiden; het middelbaar onderwijs schenkt die voorbereiding zelve en omvat tevens al hetgeen tot eene meer beschaafde, meer wetenschappelijke opvoeding behoort; het hooger onderwijs voltooit de wetenschappelijke vorming van den man; het vormt geleerden, die óf de wetenschap om haar zelve beoefenen, óf door hunne verkregene kundigheden in zekere vakken van wetenschap geschikt zijn tot het vervullen van maatschappelijke betrekkingen, die slechts het deel van weinigen kunnen zijn.

Houdt men aan deze beginselen vast, dan blijft voor de aanwijzing der grenzen van het middelbaar onderwijs, alleen de vraag over, wat de jongelingschap uit den beschaafden middelstand in onzen tijd behoort te weten. Het antwoord is, dat hier in de eerste plaats, zoo men eene meer uitgebreide kennis van de talen der oudheid ter zijde laten wil, de nieuwere levende talen en menige andere wetenschap in aanmerking komen; in de tweede plaats al wat tot landhuishoudkunde, ambachts- en fabriek-nijverheid, scheepvaart en koophandel betrekking heeft. Door die rationele indeeling zou aan het middelbaar onderwijs een zelfstandig gebied verzekerd en voorgekomen worden, dat het slechts als een bloot aanhangsel van het lager onderwijs beschouwd wierd; welk laatste voor de bevordering en den bloei van het middelbaar onderwijs, waaromtrent hier te lande nog zoo veel te doen valt, hoogst verderfelijk zou zijn. Aan de oprigting van afzonderlijke middelbare scholen in den aangeduiden geest, bestaat vooral behoefte, zonder dat daarom verbinding van eenige vakken van middelbaar onderwijs met het gewone onderwijs op de lagere scholen behoeft of behoort te worden tegengegaan.

»Door het geven van zoodanige uitbreiding aan het middelbaar onderwijs zal het meest in den geest der grondwet gehandeld worden. Toen in 1848 bij de beraadslaging over de herziene grondwet de vraag gedaan werd, wat door middelbaar onderwijs verstaan moest worden, antwoordde de Regering: »de aard der zaak en de reeds bestaande *industrie scholen* toonen genoegzaam aan, wat onder het middelbaar onderwijs zal moeten worden gerangschikt." Op die verklaring, waarin de Staten-Generaal stilzwijgend hebben berust, is het artikel der grondwet aangenomen, waarbij de vrijheid tot het geven van middelbaar onderwijs door een onderzoek naar bekwaamheid en zedelijkheid beperkt wordt. De grondwetgever heeft derhalve gewild, dat aan die beperking, met name de onderwijzers industrie scholen onderworpen zouden zijn, die nu daarentegen, zoo het ontwerp wet wierd, in de onbeperkte vrijheid van het hooger onderwijs zouden deelen.

(Wordt Vervolgd)

Blijkens eene mededeeling van het Oostenrijksche telegraafbestuur is te Bochnia, in Gallicie, een telegraafkantoor geopend. Vermits deze plaats in den 7den kring van alle Nederlandsche kantoren ligt, wordt voor een enkel berigt daarheen aan die kantoren 8.40 gl. betaald.

Sedert den 20sten dezer zijn te Anclam en Wolgast, in Pruissen, telegraafkantoren geopend. Beide kantoren liggen van Assen, Groningen en Meppel in den 4den, en van de overige Nederlandsche kantoren in den 5den kring. Voor een enkel berigt naar een dier plaatsen wordt mitsdien te Assen, Groningen en Meppel 4.80 gl. en aan de overige Nederlandsche kantoren 6.00 gl. betaald.

Tengevolge van eene gedeeltelijke vermindering der over-

selmingskosten van berigten over Zwitserland naar Sardinië is een goedkoopere weg naar sommige Sardinische kantoren opengesteld. Dien tengevolge worden de vroeger bekend gemaakte tarieven door het onder lit. N. 4, hierbijgevoegde vervangen, waarin de minst kostbare weg voor elk in dat Rijk gelegen kantoor is aangegeven.

Voor den doorvoer van telegrafische berigten, is in Zwitserland eene doorgaande nachtdienst ingesteld.

Het Zwitsersche telegraafkantoor te Horgen ligt in den 1sten kring van de Oostenrijksche grenspunten bij Höchst en Oberried, en niet in den tweeden zoo als vroeger is bekend gemaakt.

Gisteren namiddag hebben 9 kinderen op de O. Z. Voorburgwal bij de Pijlsteeg zich meester gemaakt van eene handkar; elkander daarin gereden hebbende, zijn zij in het water geraakt. Acht hunner zijn spoedig gered. Een vijfjarig meisje is omgekomen.

Gedurende de maand Jan. 1855 is aan inkomende en uitgaande regten op Java en Madura ontvangen eene som van . . . . . f 660,212.103

Hieronder is echter begrepen: aan fictive regten op gouv. producten f 223,072.35
aan terug betaalde regten . . » 4,280.21
» 227,352. 56

Zuivere ontvangst f 432.860. 47

Gedurende de maand Januarij 1855 is meer ontvangen dan gedurende datzelfde tijdvak in 1853 f 147,286.99, en minder dan in 1854 f 25,699.92.

Het getal brieven, ditmaal verzonden, is als volgt: per overlandmail via Marseille 2924 stuks; via Triest 3701 stuks; via Southampton 360 stuks, te zamen 6985 stuks.

Naar Singapore 670; Banka 134; Palembang 153; Riouw 146; Billiton 35; te zamen 1133 stuks. Totaal 8123 stuks.

's GRAVENHAGE, 31 Mei. H. M. de Koningin-moeder heeft aan de Maatschappij van Moederlijke weldadigheid te Zwolle, op nieuw van H. D. voortdurende belangstelling in die inrigting doen blijken, door de toezending der aanzienlijke gift van f 200.

— Voor 's Rijks rekening is uitgegeven en bij de directiën der Marine te Amsterdam, Willemsoord, Vlissingen en Hellevoetsluis verkrijgbaar gesteld het werkje getiteld: *Militaire Wetten voor het krijgsvolk te Water en daartoe betrekkelijke bepalingen.*

— In de residentie is aangekomen en aan het *Hôtel de l'Europe* afgestapt, Z. Excell. de Luit.-generaal Baron Nepveu, komende van Breda, alwaar Z. Exc. het voorzitterschap heeft bekleed bij de kommissie van onderzoek van de kadetten der koninklijke militaire akademie voor de zee- en landmagt.

SCHIEDAM, 30 Mei. Het kantoor voor den rijkstelegraaf te Schiedam, zal gevestigd worden in het Wachtlocaal aan de Markt; naar wij vernemen is men bereids bezig met het leggen van den draad, om Schiedam in verbinding met de verschillende telegraaflijnen te brengen.

— Uit het verslag van den toestand der gemeente Schiedam over het jaar 1854 blijkt o. a. dat het aantal binnenlandsche schepen en vaartuigen, niet behoorende tot de dienst der openbare middelen van vervoer, die in het vorige jaar alhier gehavend hebben, bedroeg 5710, gezamenlijk inhoudende 132,944 tonnen.

WAGENINGEN, 30 Mei. Uit Veenendaal verneemt men met blijdschap, dat de landerijen, die overstroomd zijn geweest, geheel van water bevrijd en bebouwd zijn, en de vruchten aanvankelijk goed staan, zoodat men, buiten tegenspoeden, nog hoop op eenen redelijken oogst heeft.

Wat de ineengestorte gebouwen betreft, daarmede is men druk met opbouwen bezig, doch zij kunnen met geene mogelijkheid voor den winter allen klaar zijn. (U.)

DEVENTER, 30 Mei. Prof. Kiehl hield heden avond eene openlijke voordragt over de conferentiën van het Weener congres, onlangs gehouden, lichtte daarin de Oostersche kwestie in het algemeen toe en in het bijzonder de punten van wederzijde gesteld en al of niet aangenomen. De belangstelling in het onderwerp was boven verwachting, zoodat het gekozen lokaal te klein was voor de talrijke toehoorders uit de eerste standen. (H.)

WORMERVEER, 30 Mei. Aanvoer van kaas op de markt van heden 20 stapels. Prijs voor kleine f 23½ per 50 Ned. ℔. De aangevoerde voorraad werd zeer vlug verkocht, zoodat de markt spoedig was opgeruimd.

Gisteren werden te Purmerend aangevoerd 90 stapels; prijs voor kleine kaas f 24 per 50 Ned. ℔.

's HERTOGENBOSCH, 30 Mei. De stad 's Hertogenbosch had het regt om 6 maanden na voltooijing der gazverlichting binnen deze stad de helft in de voor- en nadeelen voor rekening van de stad te nemen. De aannemer wendde zich echter tot den gemeenteraad met het verzoek, dat met afwijking van het contract, de stad zou besluiten of zij al of niet deel in de fabriek der gazverlichting nam; na eene langdurige beraadslaging heeft de gemeenteraad gisteren, op voorstel van den heer N. F. C. J. Sassen, besloten, dat de stad geen aandeel in de gazverlichting zal nemen. In dezelfde raadsvergadering is door de daartoe benoemde commissie rapport uitgebragt aangaande de kwestie der beide weeshuizen en werd door haar geconcludeerd, dat het Roomsch Katholieke armen weeshuis in den zin der armenwet is eene stichting van gemengden aard en dat het algemeen armen Burgerweeshuis, bekend onder den naam van Gereformeerd burgerweeshuis, in den zin der opgemelde wet, is eene stads- of gemeente-inrigting. (H.)

NIEBERT, 23 Mei. Hoe dikwijls hoort men de huismoeders niet klagen, dat zij hare appelen, zelfs niet éénen winter tegen bederf kunnen vrijwaren, in weerwil van de moeite en zorgen daartoe aangewend. Zij vinden in het volgende eene methode (zoo dezelve haar niet te omslagtig voorkomt) hare appelen, al zijn 't zelfs zomerappelen, langen tijd voor verrotten te bewaren. De heer J. M. Mulder, oud onderwijzer alhier, deed in het jaar 1846, een jong aan de boom zittend appeltje in eene flesch en liet het in dezelve ontwikkelen. Rijp zijnde, viel het met de flesch naar beneden, welke na vooraf gekurkt te zijn, door genoemden J. M. M., tot op den huidigen dag werd bewaard. Den achtsten Augustus e. k. is het negen jaar geleden, dat deze appel ter bewaring aldus is weggezet, en dezelve is thans nog bijna even frisch en schoon van kleur (d. i. uiterlijk), uitgenomen dat de kleur min of meer bruiner tint heeft aangenomen. — Komt u deze wijze van bewaring goed en geschikt voor, dames! welaan, dan zij u dit recept volgaarne aangeboden. Maak er, desverkiezende, een veelvuldig gebruik van. (IJsselbode).

Men leest in de Tweede Editie van het *Handelsblad*:

LONDEN, 1 Junij. Uit Sebastopol wordt dd. 30 Mei gemeld, dat een eskader der geallieerden den 22sten voor Berdiansky is verschenen, waarop de Russen vier hunner oorlog-stoomschepen en groote depots van granen aan de vlammen prijs gaven. De geallieerden hebben den volgenden dag het fort Arabat gebombardeerd, de magazijnen in de lucht doen springen en een 100-tal schepen vernield. In de zee van Azoff is slechts een enkel klein Russisch oorlogschip overgebleven.

WEENEN, 31 Mei. Het gerucht wil, dat de Heer Buol eene nieuwe nota aan de Duitsche staten heeft gerigt en dat vredelievende tijdingen uit Petersburg zijn ontvangen.

BERLIJN, 1 Junij. Behalve de Oostenrijksche circulaire, betreffende de depêche van Glinka, bestaat er nog eene confidentiële Oostenrijksche depêche, waarin wordt aangetoond, dat Rusland oneenigheid onder de Duitsche staten wil verwekken. Volgens gerucht, is Rusland voornemens eene mededeeling te doen aan de bondsvergadering, betrekkelijk de depêche van Glinka, of heeft die reeds gedaan.

PARIJS, 1 Junij. De *Moniteur* deelt de volgende depêche van den generaal Pélissier, dd. 30 Mei, mede: Het vereenigde eskader was den 29sten uit de zee van Azof te Kertch teruggekeerd. Bij Berdiansky waren 106 koopvaardijschepen vernield. De vijand had vier stoomvaartuigen verbrand, benevens aanzienlijke magazijnen. In Genitsche was een sterk garnizoen gelaten, ten einde verzekerd te zijn van het bezit der doorvaart. De expeditie had 90 stukken geschut bemagtigd. Het eskader heeft ook Aarabat bezocht en een levendig kanonvuur met het fort gewisseld en het kruidmagazijn doen opvliegen.

MARSEILLE, 31 Mei. Er zijn berigten ontvangen uit Konstantinopel tot 21 Mei. Voortdurend ontvangen de geallieerden aanzienlijke versterkingen. Ook de Russen ontvangen op het oorlogstooneel aanmerkelijke troepenversterking. Te Maslak worden barakken opgerigt, om tijdens den winter de tenten te vervangen. De Porte is voornemens een korps van 14,000 man, uit rajahs bestaande, onder bevel van een engelsch generaal te stellen. Dit heeft eenige ontevredenheid verwekt. Van het vertrek van Reschid-Pacha schijnt te zijn afgezien.

Uit Athene verneemt men van 25 Mei, dat Maurocordato wegens klagten der westersche mogendheden over de ontroerende maatregelen door hem genomen tegen de rooverijen, zijn ontslag heeft ingediend.

MADRID, 31 Mei. De Cortes hebben met 124 tegen 49 stemmen magtiging verleend tot het schorsen der constitutionele waarborgen. Te Durance zijn 25 insurgenten gevangen genomen en te Cospe hebben zich even zoo veel onderworpen. De geruchten van ministeriële crisis zijn van allen grond ontbloot.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 31 Mei. De tijding van de overwinning door de geallieerden, op het legerkorps van den generaal Liprandi behaald, en waarbij de Russen een verlies zouden geleden hebben van 8000 man, wordt noch door de *Moniteur* noch een der andere groote bladen bevestigd: Men is echter in afwachting van spoedig de tijding eener belangrijke gebeurtenis te ontvangen.

— Het blijkt meer en meer dat Oostenrijk niet gezind is een werkdadig aandeel in den oorlog te nemen, en dat de Westersche mogendheden volstrekt niet meer op de medewerking van Oostenrijk rekenen. Men schijnt zelfs beducht te zijn dat het Weener kabinet eene vijandige houding tegenover het Westen zal aannemen, en het is uit dien hoofde dat de diplomatie zich spits om zulks te voorkomen.

— De Kamer van Gedeputeerden te Sardinie heeft de wet tegen de kloosters en geestelijke ordens gelijk die door den Senaat is gewijzigd aangenomen.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 1 Junij.

GETROUWD (30 Mei): J. V. Geerts met S. A. Estoppey.

BEVALLEN (28 Mei): M. Grevink, geb. Lodeezen, D. — (29 Mei): G. Oldenboom, geb. Bisschop, D. — (30 Mei): W. A. van Santen, geb. Faber van Riemsdijk, D.

PRIJS-COURANT DER EFFEKTEN.

		31 MEI 4½ u. gebl.	1 JUNIJ		4½ u. gebl.
Nederl., Werkel. Schuld à	2½ pCt.	62 13/16	62⅝	à	63⅛ 63⅛
Dito Dito	3 »	74⅝	75	»	
Dito Dito	4 »	92 1/16	92¼	»	92 7/16 92 7/16
O. I. Leening 1844	4 »			»	
Amortisatie	3½ »	90	90	»	
Handel-Maatschappij	4½ »			»	
Aand. Arnh. Spoorweg	4½ »			»	
Dito Hollandsche dito		90¼	92	»	
Obligatiën	4½ »	100		»	
Maatschappij van Weld.	4 »			»	
Aand. Ned. Bank.	»			»	
België, Certifikaten	4½ »			»	
Dito	2½ »			»	
Dito *Rothschild*	2½ »		50⅞	»	51
Frankrijk, Obligatiën	3 »			»	
Spanje, Nieuwe 3 pCt., thans	1 »	18¼	18¼	»	
Nieuwe	3 »	38		»	
Binnenlandsche	3 »	31	30 15/16	»	
Cert. Coup. Sp. Com.		[illegible]	4		[illegible]
Amortisable Schuld		4	4		[illegible]
Portugal, te Londen	3 »	39 5/16	39¼		
Dito Uitgestelde				»	
Rusl., bij *Hope en C°*.	5 »	102¼	102¼	»	102⅜
Dito A°. 1828—1829	5 »	101¼	101½	»	
Negot. 1831 en 1833	5 »	88¼		»	
Nieuwe Engelsche	4½ »	87¼	87⅜	»	
Negot. 1840	4 »	76⅝	77⅛	»	
Dito *Stieglitz*	4 »	76⅛	76¼		76½
Dito Nieuwe	4 »	75⅝		»	
Certifikaten te Hamburg	5 »			»	
Inschr. op 't Grootboek	6 »			»	
Dito Certifikaten	6 »	59½	59¼	»	
Polen, Obligatiën	4 »			»	
Aandeelen 1835				»	
Oostenrijk, Metalliek	5 »	61⅝	61¼	»	61 7/16
Dito 1847	2½ »	31⅛	31 3/16		[illegible]
Dito 1851 en 1852	2½ »	31⅛	31 3/16	»	31⅛
Dito Nieuwe	5 »	74	74	»	[illegible]
Dito 1854	5 »	74	74	»	[illegible]
Weener Bank	5 »			»	
Dito	4				
Aand. met Loting fl. 250.	f				
Nieuwe dito 1854		248		»	
Pruiss. Aand. 1854	3½ »	205		»	
Amerika, Bank-Aktiën Cert.	»	2½	2⅜	»	
Dito Orig.		2⅜		»	
Napels, Cert. bij *L. en B.*	5 »			»	
Sardinië, te Londen	5			»	
Denemarken, dito	3 »			»	
Louisiana, te Londen	5 »			»	
Brazilië	5 »	99¼		»	
Dito 1843	5 »			»	
Mexiko, te Londen £ 100	3 »	20 11/16	20⅞	»	21 1/16
Dito Onbepaalde	»	20 11/16	20⅞	»	[illegible]
Peru	4½ »			»	
Grenada, dito à £ 100	2½ »	16⅜	16¼	»	
Dito Uitgestelde		6⅛	6⅛		
Ecuador				»	
Venezuela, te Londen	4 »	28⅜	28¼	»	
Dito Uitgestelde	1½ »	12 1/16		»	
Grieken. Bl. à £ 100.	5 »			»	

Nat. Met. 65, 5/16, ¼; Stieglitz 5 pCt. 81½.

Gisteren is abusief gemeld: Pruissen 4½ pCt. 301 à 305, moet zijn: Pruiss. Aand. 1854 3½ pCt. 201 à 205; en Mexiko 3 pCt. en onbep. 19⅞ à 15/16, moet zijn: 20⅞ à 15/16.

Bij algemeen tamelijk veel affaire was de markt heden over het geheel zeer gunstig gestemd; niet veel kooplieden in Holl., Oostenrijksche, Portug. en Mex. fondsen.

Koers van het Geld: Beleening 3 pCt., Prolongatie 3 pCt. Diskonto 3 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	f 56¼	Livorno	2/m	f [illegible]
»	zigt	» 56½	Napels		» 86
Bordeaux	2/m.	» 56	Petersburg		» 1,76
»	zigt	» 56½	Weenen	6 w.	» 28
Madrid	3/m.	» 248	Augsburg	»	» [illegible]
Cadix	»	» 243	Frankfort	»	» [illegible]
Seville	»	» 240	Hamburg	2/m.	» [illegible]
Bilbao	»	» 241	»	zigt	» [illegible]
Lissabon	»	» 41½	Londen	2/m.	» 11,80
Porto	»	» 41½	»	zigt	1185-11,87½
Genua	2/m.	» 46½	Rotterdam		» ⅛

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 31 Mei. Belg. leen. 2½ pc. 53⅝, Obligatiën 3 pc. —; id. 4½ pc. 93⅞. Spanje 1—3 pc. 17⅞; Binnenl. 3 pc. 31; Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 64.

PARIJS, 31 Mei. Fransche 4½ pc. 94.15; 3 pc. 70.25; 3 pc. Spanje —; id. 1 pc. —; 5 pc. Met. 83; Rom. Leen. 85.

LONDEN, 31 Mei. Cons. 92⅝ op Julij, 3 pc. Spanje buit. 37⅝; 1 pc. dito 18⅝; Comité-Bewijzen 4; Passive 3⅝; 5 pc. Rusl. 99½; 4½ pc. dito 89½; 4 pc. Holl. 93; 2½ pc. id. 63⅝; 5 pc. Sardinië 88; Brazilië 99½; 4½ pc. Peru 68; Gren. uitg. 6⅞; id. werk. 17; 3 pc. Mexiko 22¼; 4 pc. Portugal —; Turkije —; Ecuador —; Wissel op Amst. —.—.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIEN

Metalliek	ƒ 23,80	a —	Pruissische	ƒ 35½	a —
Napelsche	—,—	„ —	Spaansche	2,30	„ —
Div. in £St.	11,80	„ —	Hamb. Russ.	34⅝	„ —
Eng. Russen	11,80	„ —	Russ. in Z. R.	35⅛	„ —
Fransche	56½	„ —	„ Pap. „	—	„ —
Belgische	56½	„ —	Pools. in Fl	27⅞	„ —

Coup. Spanje Buitenl. ƒ 11 75.

SPECIE-COURS.

GOUDEN SPECIEN.

Stukken à ƒ 10 per Stuk	ƒ 9,75	à 9,85
Oude Gerande Dukaten	» 5,55	» 5,65
Wigtige Souvereinen	» 11,85	» 11,95
» Pistolen	» 9,65	» 9,75
Stukken van 20 Francs	» 9,45	» 9,55

Baren Goud en Specien à ƒ 1442,60 per Ned. ℔ fijn 10¾ à 11¼ pc.

ZILVEREN SPECIEN.

Piasters per Stuk	ƒ 2,55	à 2,60
Stukken van 5 Francs	» 2,33	» 2,36
Brabandsche Kroonen	» 2,65	» 2,70
Fransche	» 2,70	» 2,75
Pruissische Daalders	» 1,77	» 1,80
Zilver 1000 à 980	ƒ —,—	à —,—
» 900 » 700	» 104,20	» 104,70

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 1 Junij.

GRAANMARKT.

Roode Tarwe bij partijen ter verzending en aan consumptie merkelijk hooger, Poolsche hooger gehouden; verkocht: 128 ℔ Koersche ƒ 445; 128 ℔ Rijn ƒ 442; 127 ℔ Norder ƒ 445; 129 ℔ Geldersche ƒ 445; 125 ℔ Elve ƒ 420; 122, 125, 124, 126, 127, 128 ℔ Groninger ƒ 405, 410, 415, 425, 430, ƒ 435.

Rogge prijshoudend met redelijken handel: 122, 123, 124 ℔ Pommer ƒ 318; 322, 326; 121 ℔ dito ƒ 312 [illegible] Norder ƒ 312; 118 ℔ Deensche ƒ 300; 117 ℔ Munsters. ƒ 300.

Garst ƒ 2 hooger: 112, 113 ℔ Deensche ƒ 212, 215; 100, 101 ℔ Vriessche Winter ƒ 186, 187, 188, 190.

Haver goed prijshoudend: 82 ℔ fijne ƒ 160.

Boekweit onveranderd; 101, 121 ℔ Holsteins. ƒ 270, 73.

Op 9 vaten Olie in Nov. 84 £. *Raapolie* op 6/w. ƒ 53¼; Vliegend ƒ 52, ½; 1°. Sept. en Oct. ƒ 49¼, ½; Nov. en Dec. ƒ 49½. *Lijnolie* op 6/w. ƒ 41¼; Vliegend ƒ 40; 1°. Sept. ƒ 40½. *Hennepolie* op 6/w. ƒ 45¼; Vliegend ƒ 44.

ROTTERDAM, 31 Mei. Tarwe. 161/2 ℔ Hooglandsche Kleefsche ƒ 470; 160/2 ℔ dito dito ƒ 460, 465; 156/2 ℔ Kleefsche ƒ 433. — Boekweit: op 140/2 ℔ Oost-Friesche Veen ƒ 258.

SCHIEDAM, 31 Mei. Rogge. Verkocht: 149/2 ℔ gedr. Deensche ƒ 322 6/w., 147, 148/2 ℔ Rostock. ƒ 313, 316 1/m; 149/2 ℔ dito ƒ 320 6/w.; 144/2 ℔ Archangel ƒ 323 6/w. — Moutwijn ƒ 18; Jenever ƒ 23,50; Amst. Proef ƒ 24,75, per Ned. vat zonder fust, zonder de belasting.

DELFT, 31 Mei. Boter: Eerste kwaliteit ƒ 44 à 46; tweede kwaliteit ƒ 40 à 43.

ANTWERPEN, 31 Mei. *Suiker*. In willige stemming.

Granen. Tarwe met veel vraag en waren de prijzen door geringen aanvoer iets hooger. Rogge met veel handel.

LONDEN, 30 Mei. *Suiker*. Met geregelde volle omzet tot volle vorige prijzen. — *Koffij* prijshoudend. — *Thee* stil doch niet onder noteeringen te koop. — *Rijst* iets lager zonder veel omzet.

Talk iets williger, inlandsche 49 s.; St. Petersburger Y C 51 s.

LIVERPOOL, 30 Mei. *Katoen* willig gestemd; de omzet was 30,000 balen tot eene verhooging van ⅛ d. sedert vorige Vrijdag.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 31 Mei Hofman, Margaretha Simonetha, Banjoewangie. - Loodsman, Pomona, Havana.

BATAVIA, 21 Maart. Kapt. 't Hooft, de Ruiter, Ned. Oorl.-Fregat, Vlissingen. — 22 Maart Luit. Hansen, Ned. Oorl.-Fregat Rembang, Nederl. — 23 Maart Hartmans, Henriette en Cornelia, Amsterdam.

UITGEZEILD:

BATAVIA, 17 Maart. Muller, Albrecht Beijling, Rott. — 24 Maart. Lundsten, Louise, Nederl. — 27 Maart. Lourens, Gertrude, Rott. — 7 April. Schaap, Bezoekie, Rott. — 8 April. Willers, Diana, Amsterdam.

BANJOEWANGIE, 26 Febr. Keus, Bengalen, Amst. — 28 Febr. Wassenaar, Sara Johanna, Amst. — 2 Maart. Nap, Adm. Zoutman, Rott. — 5 Maart. Bondix, Quatre Bras, en Fulbrun, Pasaroeang, beide Amst. - Harms, Princes Charlotta, Rott. — 7 Maart. Ter Bruggen, Vrede, Schiedam. — 8 Maart. De Haan, Dina, Ned. - Van den Burg, Willem III, en van Wijk, Maria, beide Amst.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 1 Junij in lading naar:

Ludwigh. & Manh. N. Schneckenberger, de Rijn.

Dusseldorp & Neus F. W. Meeuwsen, Niederrein N°. 6.

AMSTERDAM, 1 Junij vertrokken:

Keulen D. Kölman, Colln N°. 2.

Rijnhoogte ARNHEM 31 Mei 1 el 92 duim.
KEULEN 31 „ 9 vt. 1½ „

PUBLIEKE VERKOOPING VAN HUIZEN IN HET O.Z. HEEREN-LOGEMENT.

Op Maandag 4 Junij, 's avonds ten vijf ure.

1. Een Huis en Erve, Keizersgracht, Z 696.
2. 28 b. 63 r. Land, in het westelijk deel van den Anna Paulowna-Polder, Gemeente Zijpe.
3. 18 b. 45 r. 50 e. dito, met eene Arbeiderswoning, als voren.
4. 67 b. 49 r. 60 e. dito met dito, in het oostelijk deel des polders.
5. 52 b. 80 r 40 e. dito als voren.
6. 62 b. 42 r. 80 e. dito, in het westelijk deel des polders.
7. 40 b. 10 r. 60 e. dito, met eene Schapenschuur, als voren
8. 49 b. 82 r 80 e dito, als voren.

(De Perceelen N°. 2 en 3 te zamen in slag, zoo ook 4 en 5 en 6 à 8, en eindelijk N°. 2 à 8 te zamen)

9. Een Huis, Achterhuis en Erve, Bloemgracht, MM 60.
10. Een Huis en Erve, Krom-Boomsloot, O 11.
11. Een dito, Brouwersgracht, QQ 41.
12. Een Huis, Achterhuis en Erve, Nieuwe Leliestraat, MM 188.
13. Een dito, Joden-Breestraat, Q 257.
14. Een Huis en Erve, Oude Kennissteeg, K 582.
15. Een Huis, Tuin en Erve, Lange Leidsche Dwarsstraat, GC 352.
16. Een Huis en Erve, Nieuwe Looijerstraat, AA 258.
17. Twee Huizen en Erven, onder één dak, Nieuwe Leliestraat, MM 237 en 238.
18. Een Huis en Erve, St Anthonies Breestraat, C 75.
19. Een dito, N. Z. Armsteeg, L 449.
20. Een dito, St. Nicolaasstraat, H 417.
21. Een Huis, Kuilengang, uitkomende op den N. Z Voorburgwal, H 452.
22. Een Huis en Erve, Smaksteeg, L 772.
23. Een dito, Passeerderdwarsstraat, HH 219.
24. Een dito, Bantammerstraat, N 371.
25. Een dito, eerste Laurierdwarsstraat, FF 52

Advertentiën.

(999) Heden is van eenen *ZOON* bevallen, welke dadelijk na de geboorte overleden is, P. HELMAN, Echtgenoote van J. A. VUISTING.

RIJPWETERING, den 30 Mei 1855.

(997) Heden overleed in den ouderdom van ruim 64 jaren, Mejufvrouw CATHARINA PISTOR; eene ziekte van weinige weken maakte een einde aan haar weldadig leven. [illegible]

29 Mei 1855. [illegible]

(987) Aan eene **Stadschool** in Gelderland wordt, tegen zeer aannemelijke voorwaarden, verlangd een **R. C. Secondant**, die geëxamineerd is in het Hoogduitsch en eenige kennis heeft van de Fransche taal. Adres *franco* bij den Boekh. C. POTHAST te Nijmegen, onder letter P.

Men vraagd een **Koek-** en **Banketbakkers Bediende**, die goed kan Garneren en het Panwerk verstaat, en van goede getuigschriften voorzien. Adres met *franco* brieven onder de lett. M. A. aan het Bureau dezer Courant. (998)

Er wordt gevraagd: Eene **DIENSTMEID**, bij een Pastoor in Noord-Holland, niet te jong, zij moet goed kunnen koken, zindelijk werken, zorgelijk zijn en bewijzen van zedelijk gedrag en bekwaamheid kunnen vertoonen. Men adressere zich in persoon of per *franco* brief bij den Boekhandelaar C. L. VAN LANGENHUYSEN, Singel, hoek van de Beulingstraat. (1003)

Rheumatiek kan genezen worden.

Lijders die een berigt verlangen, waaruit men kan zien of er nog hoop bestaat tot herstel, kunnen bij den ondergeteekenden dit gratis bekomen, mits brieven *franco*.

H°. BERNTZEN.

NIEUWVEEN bij ALPHEN, (Zuid-Holland). (949)

Bloemen-Magazijn

VAN

L. VAN DER WURFT,

Lange St. Janstraat te Utrecht,

heeft de eer te berigten, dat bij hem op nieuw voorhanden zijn, een groot assortiment **Bloemen**, van de minste tot de fijnste soorten; vervaardigd alle soorten van **Altaar-** en **Vaasbouquetten**, **Guirlandes**, **Jardinières**, **Kransen** in de schoonste vormen en kleuren, repareert beschadigde **Bloemen** en **Bouquetten**, alles wordt vervaardigd op voorwaarde, zoo de billijke prijs en uitvoering niet volkomen aan het doel beantwoorde, men de bestelde voorwerpen niet behoeft te accepteeren. (996)

Van den Heer H. G. STAHL, Letterkundige te 's Gravenhage, hebben wij de volgende mededeeling ontvangen, die ZEd. ons vergunt, onder zijnen naam, ten behoeve van het lijdende menschdom te publiceren.

»Een mijner kennissen leed sedert geruimen tijd aan slapeloosheid, voortspruitende uit slechte spijsvertering. Hij liep de Apotheek door, doch het eene middel baatte evenmin als het andere. Op aanraden nam hij zijne toevlugt tot de Revalenta, met het gelukkig gevolg, dat hij spoedig en geheel herstelde en thans weder slaapt als een bergrot."

DU BARRY'S REVALENTA ARABICA

geneest de volgende ziekten die uit eene slechte spijsvertering ontstaan, als: Hardlijvigheid, roode loop, onregelmatigheid in de verrigtingen, verstoppingen, zuur, kramp, buikpijn, stuipen, maagwater, maagkanker, diarrhaea, zenuwziekte, galachtigheid, aandoeningen van lever en nieren, windzucht, opgezetheid, hartkloppingen, zenuwachtige hoofdpijn, aangezigtspijn, aanhoudende branderigheid, prikkeling van nieren en blaas, graveel, roos, vallende ziekte, doofheid, suizen in het hoofd en in de ooren, ijlhoofdigheid, pijn tusschen de schouderbladen en in bijna alle deelen van het ligchaam, slepende ontsteking en verzwering in de maag, huiduitslag, scheurbuik, koorts, klierziekte, onzuiverheid, bloedarmoede, tering (wanneer zij niet hopeloos is), waterzucht, influenza, griep, misselijkheid en braking gedurende de zwangerschap, na het eten en op zee, miltzucht, algemeene verzwakking, verlamming, verschillende rheumatische aandoeningen, jicht, hoest, aamborstigheid, benaauwdheid op de borst, slijmziekte, ongedurigheid, slapeloosheid, beving, zinsverbijsteringen, duizeling, ophooping van bloed naar het hoofd, uitputting, en eene menigte andere ziekteverschijnselen, die men niet weet te noemen noch te rangschikken. Zij neemt de oorzaak der Ziekte weg, door de spijsverteringswerktuigen te herstellen en de sappen te verbeteren.

Zij is bovendien het beste voedsel voor kinderen en zwakken in het algemeen, daar het zelfs in de zwakste magen niet verzuurt, noch strijdig is met eenen gewonen leefregel of goed krachtig voedsel. Bij kinkhoest, mazelen, kinderpokken en waterpokken maakt zij alle medicijn overbodig, daar zij alle branderigheid en koortsachtigheid wegneemt.

[illegible] kost 87½ c., ƒ 2 [illegible] ƒ 3.50, ƒ 6 —, ƒ 10 —, in het [illegible] en de bekend Dépôts. (1001)

AANBESTEDING

EENER

NIEUW TE BOUWEN KERK

VOOR DE

R. K. GEMEENTE HAAREN

(Provincie Noord-Brabant.)

Op Maandag den 18 Junij des voormiddags te *tien ure*, zal onder nadere goedkeuring door het R. K. Kerkbestuur van *Haaren*, ten huize van M. VAN DEN OEVER publiek worden aanbesteed:

Het bouwen eener NIEUWE KERK met SACRISTIJ, en met de leverantiën van al de daartoe benoodigde materialen, enz.

De Besteding zal geschieden bij enkele inschrijving ingevolge Art. 44 van 't Bestek, zullende een uur voor de Aanbesteding aan de belanghebbenden aanwijzing in loco worden gedaan.

Nadere informatien zijn te bekomen bij den daarmede gelasten Architect H. VAN TULDER, te *Tilburg*; terwijl het Bestek te bekomen is bij A. VAN DER VOORT & Z. te *Tilburg*, voor den Prijs van ƒ 1.00. *(Brieven franco)*

Benevens zal het bestek voor een ieder ter lezing liggen, Bij M. VAN DEN OEVER, in de nabijheid van den Toren te *Haaren*. [illegible]

(1000) Bij Gebr. VERHOEVEN te 's Bosch, ligt ter pers om binnen weinige dagen te verschijnen:

TRACTATUS

DE DISPENSATIONIBUS

MATRIMONIALIBUS

IN QUO THEORETICE ET PRACTICE EXPONITUR MODUS CUM PETITUM EXEQUENDI DISPENSATIONIS, QUAE FORUM SIVE EXTERNUM SIVE INTERNUM SPECTANT, QUAEQUE INSERVIUNT UT CONTRAHANTUR ET CONVALIDENTUR NUPTIAE.

auctore

E. P. VAN DE BURGT,

Prof. in Seminario Archid. Ultrajectensis.

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.